

Nr 365.

Av herr De Geer, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ändring i lagen den 29 juni 1945 (nr 420) om semester, m. m.

I proposition nr 72 till årets riksdag föreslås att den lagstadgade semesterns längd skall ökas från två till tre veckor om året. Detta förslag ligger enligt vår mening helt i linje med en fortgående reformpolitik. Det måste anses vara en riktig avvägning, att en del av den förhöjda levnadsstandard för vårt folk som den fortgående produktivtetsökningen möjliggör erhåller formen av ökad ledighet från arbetet med därav följande fysisk och psykisk rekreation. Det moderna arbetslivet är så pressande, att hänsyn till folkhälsa och trivsel gör denna reform påkallad, även med hänsyn till den stagnation i produktionsökningen, som åtminstone temporärt kan bli en följdverkan av den ökade semestern. Det vore ur dessa synpunkter enligt vår mening mindre välbetänkt att nu ställa denna reform på framtiden.

Samtidigt bör emellertid konstateras, att betänkligheterna mot reformen med hänsyn till riskerna för minskad produktion i vårt f. n. hårt ansträngda ekonomiska läge inte kunna eller få underskattas. Det synes vara ett vitalt intresse inte minst med hänsyn till fortsatt reformarbete på andra områden, att den ökade semestern erhåller en sådan utformning, att den åstadkommer minsta möjliga menliga verkningar på produktionens omfattning. Ur denna synpunkt spelar det en betydelsefull roll, vilken utformning den nya semesterveckan erhåller. På denna punkt ha under den förberedande ingående diskussionen meningarna gått starkt isär. Allvarliga betänkligheter ha rests mot att uttaga den tredje semesterveckan i en följd, och som ett alternativ härtill har diskuterats den möjligheten, att den ökade semesterledigheten skulle uttagas i form av lediga lördagar. Att denna form av ökad semesterledighet skulle medföra mindre menliga verkningar för produktionen än ytterligare en sammanhängande vecka får anses klarlagt genom den verkställda utredningen. I propositionen (s. 17) refereras i anslutning till arbetsutredningens undersökningar industriens utredningsinstituts prognoser på denna punkt, enligt vilka en under sex sammanhängande dagar helt inställd drift skulle medföra en produktionsminskning av 2 procent, medan den skulle inskränka sig till ungefär 1,5 procent, "om semesterdagarna förläggas till lördagar". Denna mening delas i övrigt helt av en övervägande opinion bland företagarna, inte minst de mindre näringsidkarna.

Om det sålunda får anses ådagalagt, att denna form av den ökade semestern skulle medföra de minsta vådorna för produktionen, är det likaledes styrkt, att sympatierna bland arbetstagarna ganska starkt gå i den riktningen, att den nya semesterledigheten med fördel kan få formen av fria sommarlördagar. Den rundfråga, som arbetstidsutredningen tillställt medlemmar av L.O. och T.C.O. rörande detta problem — redovisad å s. 28 i propositionen — visar visserligen en stark majoritet för tre sammanhängande veckor. Men det av regeringen föreslagna alternativet har inte väsentligt större sympatier bland arbetstagarna än formen av två sammanhängande veckor jämte enstaka dagar. Det kan alltså konstateras, att även för arbetstagarnas del den form av förlängd semester, som skulle medföra de minsta vådorna för den samlade produktionen, visat sig tilltalande. Det ligger också i öppen dag, att för mången ett antal arbetsfria lördagar under sommarhalvåret måste te sig mer tilltalande än en sammanhängande veckoledighet, som kan komma att fövläggas till årets mörka tid.

Ser man slutligen frågan ur företagarnas synpunkt, kan det väl sägas, att den för de större företagen inte har avgörande betydelse. Deras ställning inom produktionen är i regel så stark, deras företag så konsoliderade, att deras ställning inte i avgörande mån påverkas av lagstiftningens utformning. Helt annorlunda ställer det sig för våra många tusen mindre företagare, som själva icke alls eller i mycket ringa utsträckning kunna tillgodogöra sig fördelen av en regelbunden semester. För dem och deras för landet så betydelsefulla näringsgren framstår det som en allvarlig svårighet, om deras produktionskapacitet genom ökad semesterledighet för personalen ytterligare väsentligt skulle reduceras. En undersökning av de mindre företagarnas uppfattning har givit vid handen, att de däremot bedöma ett antal arbetsfria lördagar under sommarhalvåret som en betydligt mindre fara för sin produktion än en sammanhängande vecka. Deras omdöme måste i detta fall i hög grad tillmätas vitsord, eftersom de i många fall, för att inte säga i regel, själva genom arbete i verkstaden följa produktionen. Det skulle också för deras del framstå som en större social rättvisa, om semestern uttoges genom ett antal arbetsfria lördagar, då de själva kunde ha möjlighet att åtminstone i någon mån tillgodogöra sig den ökade semestern, en fördel även såtillvida som därigenom avsikten med folksemestern, att den sprides till en större del av vårt folk, i ökad mån kunde förverkligas.

Om sålunda många skäl med hänsyn till produktionen som det dominerande kunna anföras till förmån för den anordningen, att arbetsgivare bör få rätt att ur produktionssynpunkt förlägga den tredje semesterveckan till den lämpligaste tidpunkten, måste å andra sidan även härvidlag starka hänsyn tagas till arbetstagarnas intressen. Arbetstidsutredningens undersökningar ha därvidlag gett så klara bevis för

att lördagsledighet under sommar månaderna är det av arbetstagarna önskade alternativet, att det icke finnes skäl att frångå denna tanke. Återstår så frågan hur många lördagsledigheter, som kunna anses kompensera en sammanhängande veckoledighet. Därvidlag synes det knappast vara rimligt att ersätta en sammanhängande veckoledighet med endast sex arbetsfria lördagar. Skall fullgod compensation erhållas måste antalet arbetsfria lördagar uppgå till minst åtta, förlagda till sommarhalvåret.

Med stöd av vad som sålunda anförts hemställas,

att riksdagen vid behandlingen av proposition nr 72 måtte besluta, att arbetsgivare må äga rätt att i stället för en sammanhängande veckoledighet förlägga den tredje semesterveckan till minst åtta arbetsfria lördagar under sommarhalvåret, samt att vederbörande utskott måtte utarbета härför erforderlig lagtext.

Stockholm den 14 mars 1951.

Gerard De Geer.
